

EGYETEMI HALLGATÓK MOTIVÁLHATÓSÁGA TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI TEVÉKENYSÉGRE

Hukné Kiss Szilvia – Zarádné Vámosi Kornélia – Kovács Ildikó

Abstract: A Tudományos Diákköri (TDK) mozgalom 2021-ben ünnepelte fennállásának 70. évfordulóját. Az 1951-es indulás óta országos méretűvé vált mozgalom a hallgatói tudományos tevékenységnek és tehetség gondozásnak fontos színtere lett. A 2010-es évekre a mozgalom ismertsége és a hallgatói létszám is jelentősen megnőtt, melynek oka és előidézője a középiskolások és – a 2013-ban indult Tudományos Diákkörök Határok Nélkül (HTDK) program keretein belül – a határon túli felsőoktatásban részt vevő magyar anyanyelvű hallgatók bevonása mellett, a TDK mozgalom növekvő támogatottsága és elismertsége. Mára elmondható, hogy a hallgatói tudományos tevékenység eredményessége az egyetemek rangsorolásában is fontos mutató. A Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Karán is egyre nagyobb hangsúlyt kap a hallgatói tudományos munka támogatása. A TDK-val kapcsolatos folyamatok Karunkon is jelentős megújuláson mentek és mennek keresztül. A kutatásban vizsgált időintervallum során (2018-2022) mind az oktatói oldalon mind a hallgatói oldalon megjelentek különböző ösztönző tényezők, amelyek azt eredményezték, hogy a hallgatók érdeklődése nem lankadt e tevékenység iránt (még a COVID időszak alatt sem), a tudományos konferencián való részvétel pedig folyamatosan nőtt. A hallgatói tudományos tevékenység vizsgálatára és előmozdítására 2022 őszén kutatócsoport is alakult, amelynek a célja a fentiek vizsgálata mellett, a tudományos tevékenység és a munkaerőpiaci kihívások közti összefüggések feltárása. 2022 tavaszán a szerzők egy kvantitatív megkérdezéssel alapuló kutatás keretében már vizsgálták a hallgatói motivációs tényezőket. Jelen kutatásban kvalitatív kérdőíves megkérdezés került alkalmazásra annak vizsgálatára, hogy milyen külső és belső motivációs tényezők sarkallják hallgatóinkat a tudományos tevékenységre és hogyan lehetne számukra vonzóvá tenni a tudományos kutatómunkát.

Abstract: In 2021, the Scientific Student Association (SSA/TDK in Hungarian) movement celebrated its 70th anniversary. Since its launch in 1951, the movement has grown to a nationwide scale and has become an important platform for student academic activity and talent management. By the 2010s, the movement's visibility and the number of students had increased significantly, driven by the growing support and recognition of the TDK movement, in addition to the involvement of secondary school students and - within the framework of the Scientific Student Circles without Borders (HTDK in Hungarian) programme launched in 2013 - Hungarian native-speaking students in higher education beyond the borders. It can now be said that the effectiveness of students' scientific activities is also an important indicator in the ranking of universities. At the Budapest Business School (BBS), the Faculty of International Management and Trade, too, the support of student academic work is becoming increasingly important. The processes related to TDK have also undergone and are undergoing a significant renewal in our faculty. During the period covered by the research (2018-2022), various incentives were introduced on both the faculty and the student side, which resulted in a steady increase in student interest in this activity (even during the COVID period) and in participation in scientific conferences. A research group was also set up in autumn 2022 to study and promote student scientific activity, with the aim of exploring the links between scientific activity and labour market challenges, in addition to the above. In the spring of 2022, the authors carried out a quantitative survey based on student motivation factors. In the present research, a qualitative questionnaire survey was used to investigate the external and internal motivational factors that encourage students to engage in scientific research and how to make scientific research attractive for them.

Kulcsszavak: Tudományos Diákköri tevékenység, OTDK, motiváció, felsőoktatás

Keywords: Scientific Student Association (SSA/TDK), National Conference of SSA, motivation, higher education

1. A Tudományos Diákköri Tevékenységre elmúlt 5 évre való visszatekintés (2018-2022)

2021-ben ünnepelte a magyar Tudományos Diákköri (TDK) mozgalom fennállásának 70. évfordulóját. A felsőoktatási tanulmányok során vagy annak részeként végzett tudományos munka hasznosságát más országban is felismerték (vö. *Forschendes Lernen*), hiszen ennek során megismerhető a kutatási tevékenység egész folyamata, a helyes hipotézis megtalálásától a megfelelő kutatási módszer kiválasztásán keresztül, az eredmények önálló munkában való elemzéséig és bemutatásáig. Ez a tevékenység olyan kulcskompetenciákat fejleszt és gyakorol, amelyek a munka világában fontosak (Huber, o.D.; Reinmann, 2015). A Magyarországon az elmúlt hét évtizedben kialakult TDK mozgalom egy korábbi meghatározás szerint „önképzőkori rendszerben működő, a kötelező tananyaggal kapcsolatos, valamint az azon felüli ismeretek megszerzését, a diáktudományos kutatómunka elősegítését előtérbe helyező tevékenység, amelynek során a hallgatók és tanáraik közötti kapcsolat meghatározó szerepet kap” (Szendrő, Cziráki, 2009:155). A TDK ma is a magyar felsőoktatás tehetséggondozó színtere, amelynek a szakkollégiumok mellett az a kitűzött célja, hogy a hallgatók érdeklődését a tananyagon túlmutató tudományos kutatásra irányítsa. Az évforduló kapcsán több tanulmány is született, amely áttekintette az elmúlt hét évtizedet (Dallman, 2021; Szécsi 2021). Kiemelkedik közülük a TDK első 60 évének történetét mintegy alapműként bemutató Anderle Ádám szerkesztésében megjelent mű (Anderle, 2011) folytatása, Szécsi Gábor munkája; *A megújulás műhelyei. A magyar Tudományos Diákköri Konferenciák története 2011-2020* (Szécsi, 2021). Az eltelt időben a TDK hungarikummá és egyben töretlen sikertörténétté vált, amely a hét évtized során folyamatosan bővült és újult meg.

A TDK kezdeti 1951-re nyúlnak vissza, amikor két magyar egyetemen - Veszprémi Vegyipari Egyetemen és az Eötvös Loránd Tudományegyetemen-tartottak tudományos diákköri konferenciát, majd 1955-ben megtartották a Tudományos Diákkörök Első Országos Konferenciáját (Anderle, 2011). Rövid időn belül elterjedt és kiszélesedett a tehetséggondozás eme formája és az egyes tudományterületek külön szekciókba rendeződtek. Az egyetemünk hallgatói által leginkább preferált Közgazdaságtudományi Szekció a IX. Országos Tudományos Diákköri Konferencián (OTDK) alakult először 1970-ben (Anderle, 2011).

Jelen tanulmány az elmúlt öt évet vizsgálja. A kiinduló pont a 2010-es évek vége, 2018. A 2010-es éveket több szerző is a megújulás évtizedének nevezi (Szécsi, 2021), hiszen olyan oktatáspolitikai, tudományos, technikai és egyéb változások következtek be, amelyre reagálnia kellett a felsőoktatásban végbemenő tehetséggondozás e formájának is.

A nevezett évtizedben került sor a tudományos diákkörök céljainak és feladatainak kormányrendelet szintű szabályozására, az interdiszciplináris szemlélet kialakulására, új tudományterületek felbukkanására a TDK keretein belül, valamint egy horizontális és vertikális nyitásra is. A horizontális nyitás keretében történt a tehetséges középiskolások bevonása az Országos Tudományos Diákköri konferenciákra, a Tehetséggondozási Útlevelel keretein belül (Szécsi, 2021). A

vertikális nyitás még nagyobb lendületet adott a folyamatnak, hiszen a Tudományos Diákkörök Határok Nélkül (HTDK) program elindításával 2013-tól a határon túli felsőoktatásban résztvevő magyar anyanyelvű hallgatók is részt vehetnek a konferenciákon (Szécsi, 2021).

Az országos méretűvé nőtt mozgalmat 2011-től online rendszer támogatja és immár több mint tíz éve csak az online rendszerbe feltöltött és nevezett pályamunkák tekinthetők hivatalosnak. Emellett a praktikus változás mellett megújult a honlap, a közösségi média felületeken is megjelennek a TDK és OTDK hírek, valamint a szekciók közösségi média jelenléte is mind aktívabb (Szécsi, 2021).

A már említett változások mellett még meg kell említeni a pályamunkák és a tagozatok számának növekedését, amellyel párhuzamos az új tudományterületek bekerülése az OTDK programjába (lásd a BGE intézményi konferencia szekcióinak változását is).

A vizsgált időszakban két OTDK konferencia megrendezésére került sor, amelyeknek közös jellemzője, hogy sok új színfolttal gazdagították a tehetséggondozás e színterét. Mindkettő 4000 feletti nevezett ill. bemutatott pályaművet gondozott (A bemutatott dolgozatok száma: 2019-ben 4118; 2021-ben 4493), mindkettőben 500 körüli a tagozatok száma (2019: 492; 2021: 519) 16 szekcióban (PTE, 2019; OTDT, 2021). A Budapesti Gazdasági Egyetem (BGE) hallgatói által leginkább választott Közgazdaságtudományi Szekció 2019-ben a legnagyobbak közé tartozott, 2021-ben pedig ténylegesen a legnagyobb lett (599 dolgozat) (Szécsi, 2021; OTDT, 2021). 2019-től alkalmazták a Roska Tamás Tudományos Előadás elismerés lehetőségét is (Szécsi, 2021). A 35. OTDK legnagyobb novuma pedig a pandémia következtében a konferencia online térbe kerülése. Ez utóbbi számos olyan kihívást tartogatott a szervezők számára, amit nehezen, nagy odaadással lehetett csak megvalósítani. Mindazonáltal az új forma nem szegte kedvét a jelentkezőknek, ahogy a számadatok is mutatják, hiszen például a Közgazdaságtudományi Szekcióban a nevezett dolgozatok száma 160-al vagyis 36%-kal nőtt (OTDT, 2021).

A szekciók szakmai beszámolója szerint a XXXIV. OTDK Közgazdaságtudományi Szekció, amelyet a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara szervezett 44 tagozatban 368 előadott (431 nevezett) dolgozatot mondhat magáénak, amellyel megállította az azt megelőző évek csökkenő részvételi tendenciáját. Az esemény szervezői törekedtek arra, hogy a hivatalos kommunikációs csatornák mellett a hallgatói oldal is részt vegyen a tájékoztatásban, így blogot és vlogot is működtettek (PTE, 2019). 2021-ben a Soproni Egyetem szervezésében került sor a 35. OTDK Közgazdaságtudományi Szekciójára. 599 nevezett pályaműből 563-at mutattak be egy online konferencia keretében. „Az online tér lehetővé tette, hogy hallgató Kínából bejelentkezve tartsa meg előadását, zsűritagok határon túlról, Romániából, Szlovákiából, Szerbiából, Ukrajnából és akár Ausztráliából jelentkezzenek be” (OTDT, 2021:4).

A szekció lehetővé teszi angol nyelvű dolgozatok bemutatását is, magyar és nem magyar anyanyelvű hallgatók számára is. Ezzel a lehetőséggel 54 esetben éltek, amelyek közül 17 esetben nem magyar anyanyelvű volt az előadó (OTDT, 2021). A

nemzetközi hallgatók részvétele figyelemre méltó, karunkon is a vizsgált időszak minden évében volt nemzetközi hallgató az indulók között. A 35. OTDK-ra három hallgatót javasoltak dolgozatával az előadottak közül, és ketten díjazásban is részesültek. Feltételezzük, hogy a felsőoktatásban végbemenő nemzetköziesítés következtében a jövőben a nemzetközi hallgatók mind nagyobb arányú részvétele várható a tudományos diákköri munkában is.

A hallgatóink által szintén választott Társadalomtudományi Szekciót 2019-ben a Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara szervezte, ahol 274 nevezett pályamunkából 23 tagozatban 230-at mutattak be (SZIE, 2019). 2021-ben a Budapesti Metropolitan Egyetemen került sor szintén online módon a Szekció megtartására, ahol 349 nevezett pályaműből 28 tagozatban 325 pályamunkát mutattak be. A szervezők az online forma nehézségeként a technikai háttérrel, előnyeként pedig a szélesebb elérhetőséget emelték ki (A 35. OTDK Társadalomtudományi Szekció, 2021).

Összességében megállapítható, hogy a Tudományos Diákköri mozgalom nemcsak folyamatosan bővült, fejlődött és megújult, de egyfajta közösségteremtő és közösségépítő eseménnyé is vált, amely már túlmutat egy tudományos konferencia keretein.

2. Hallgatói motiváltság a Tudományos Diákköri kutatásban való részvételre

Mint már megállapítást nyert, az egyetemek közötti versenyben a Tudományos Diákköri tevékenység és annak eredményessége fontos mutatóvá vált. Az egyetemek, köztük a BGE is, törekszik arra, hogy feltárják azokat a tényezőket, amelyek ezeket a folyamatokat elősegítik és hallgatóinkat ilyen tevékenységre ösztönzik. Egyetemünkön is rendszeresen történik ezirányú felmérés a TDK konferencián frissen részt vett hallgatók bevonásával, a legutóbbira 2022 februárjában került sor (n=358). Ennek során arra kérték a hallgatókat, hogy saját szavaikkal határozzák meg mi jelent számukra ösztönzést vagy motivációt a TDK részvételre vonatkoztatva. A felmérés nem publikált eredményei szerint a válaszadók a TDK munka legfőbb erényei között a *kutatási tapasztalat megszerzése* (78%); az *önéletrajzban is jól mutat* (66,8%) és a *sikereket érhetek el* (51,7%) kategóriákat nevezték meg.

2022 tavaszán a szerzők a BGE Külkereskedelmi Karának (KKK) Kereskedelem és Marketing szakos hallgatói körében végeztek kvantitatív kutatást, mely szerint a megkérdezettek legnagyobb részben a szakdolgozatra való felkészülést és a TDK dolgozatírás ösztöndíjpályázatoknál való pozitív elbírálását nevezték meg a TDK folyamatban való részvétel előnyeként. De nagy számban említik a munkaerőpiacon általa várható előnyöket is (előny a munkahelyre való bekerülésben, tartalmasabb önéletrajz) (Zarándné Vámosi et al., 2022).

3. Tudományos Diákköri tevékenység a BGE KKK-n és jogelődjén (2018-2022)

A tudományos diákköri tevékenység a Budapesti Gazdasági Egyetemen és jogelődjein több évtizedes múltra tekint vissza. A hallgatók kutatási

tevékenységének elősegítése, ösztönzése mindig is fontos feladat volt egyetemünkön. A tehetséggondozás igen nagy fokú támogatása és a magas minőségű alkalmazott kutatások ösztönzése kiemelt terület az intézményünkben. Az így nyert kutatások eredményei hatékonyan beépíthetők egyrészt az oktatói tevékenységbe, másrészt a hallgatók munkaerőpiacon történő elhelyezkedését is elősegíti, mindemellett pedig kiválóan alkalmazhatók a vállalatok számára is (BGE, 2023).

Egyetemünkön 2017 óta folyamatosan nőtt a TDK konferencián dolgozatot bemutató hallgatóink száma, ezzel párhuzamosan jelentősen emelkedett a konferenciák szekcióinak száma is. Az utóbbi öt évben 15 (2019), 16 (2018, 2020, 2021), illetve 2022-ben már 22 szekcióban indulhattak a hallgatók. Az újonnan megjelent szekciók az adott tudományterület iránti megerősödött érdeklődést is mutatják, így 2018 után külön szekcióban szerepelt a Munkaerőpiac (2018, 2019, 2020, 2022), a Kommunikáció- és médiatudomány (2019, 2020, 2021, 2022) és a Marketing (Marketing, Fogyasztói magatartás, Marketingstratégia, Reklám vagy Marketingkommunikáció; 2018, 2019, 2020, 2021, 2022). Emellett 2021-ben két szekcióban is megjelent a Fenntarthatóság témaköre (Fenntartható fejlődés – fenntartható fogyasztás, ill. Fenntartható fejlődés – zöld vállalati gyakorlatok). Ezekben az újonnan létrejött szekciókban a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar hallgatói körében az érdeklődés és a részvétel is igen magas (Zarándné Vámosi et al., 2022).

A 2018-as évtől folyamatosan emelkedett a Külkereskedelmi Karon a tudományos diákköri tevékenységben részt vevő hallgatók száma. Az egyetemi célkitűzések között szerepel a hallgatók folyamatosan növekvő arányban történő bevonása a tudományos diákköri tevékenységbe, ez karunkon az elmúlt években példaértékűen megvalósult. A hallgatók fokozott érdeklődése már a jelentkezési időszak előtt is érezhető volt, nagyobb létszámban vettek részt a kari TDK tevékenységhez kapcsolódó tájékoztató eseményeken és programokon, valamint kollégáink visszajelzései alapján is számottevő érdeklődésre számítottunk a TDK Konferencia jelentkezési időszakban. Megállapítható, hogy a hallgatóink egyre nyitottabbak a párban vagy csapatban történő kutatásokra is az önálló munkavégzés mellett és érdeklődésük ezzel párhuzamosan kiszélesedett. A részt vevő hallgatók számos olyan témát is választanak, amelyek nemcsak a tanszékek gondozásában állnak, hanem a vállalatoknál eltöltött szakmai gyakorlat alatt felkeltette érdeklődésüket.

A 2021-ben megrendezésre került TDK Konferencián a kari hallgatók magasabb részvétele nemcsak mennyiségi, hanem minőségi emelkedést is eredményezett, magas arányban, több, mint 50%-ban javasolták őket a 36. OTDK Konferencia részvételre is, mely rendezvényen két szekcióban is megjelennek majd hallgatóink, a Közgazdaságtudományi Szekció mellett a Társadalomtudományi Szekcióban is.

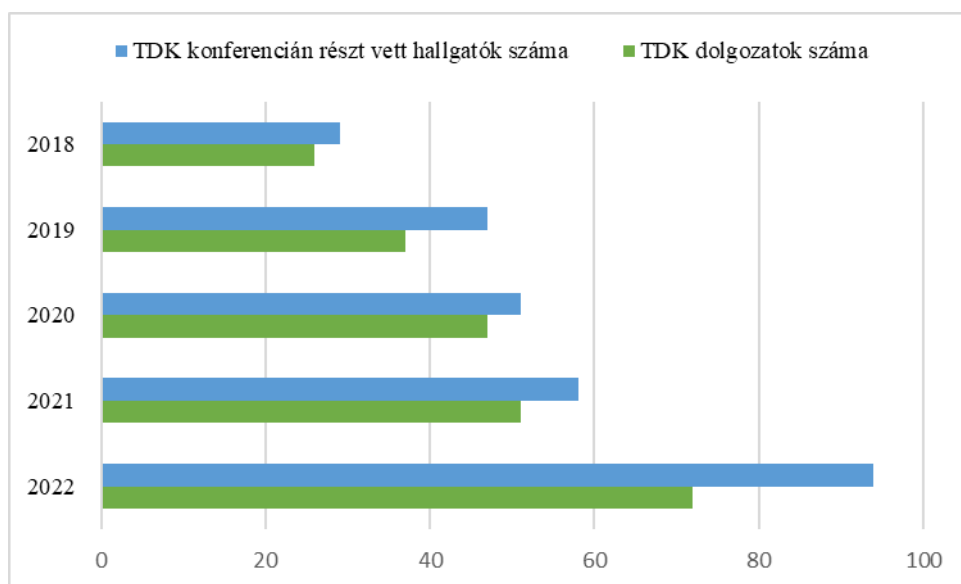
A BGE KKK kiemelten foglalkozik a minőségi oktatás és tanulás feltételeinek megteremtésével és a tehetséggondozással is. A tehetséggondozás egyik alappillére a tudományos diákköri tevékenység (TDK). A diákköri tevékenység karunkon már tradíció, évről évre egyre több hallgató választja a megmérettetésnek ezt a formáját,

amelynek csúcsa a TDK konferencián és a kétévente megrendezésre kerülő OTDK konferencián való részvétel.

A hallgatói tudományos diákköri kutatások száma a 2018-as évtől kezdődően folyamatosan emelkedő tendenciát mutat a Külkereskedelmi Karon, amely növekedés nemcsak a beadott TDK dolgozatok számában, hanem a kutatási munkákat elkészítő hallgatók létszámában is megmutatkozik. A folyamatosan növekvő tendencia mellett, két évet -a 2019-es és a 2022-es éveket- érdemes kiemelni. Míg 2018-ban a 16 szekcióból 8 szekcióban vettek részt hallgatóink, 2019-ben a 15 szekcióból már 11 szekcióban jelentek meg a hallgatók. A szekciókban megjelenő hallgatóink létszáma szempontjából 2021-ben és 2022-ben is hasonlóan alakult a jelenlétünk, a 16 szekcióból 12-ben, majd a 22 szekcióból 18-ban vettek a Külkereskedelmi Kar hallgatói részt.

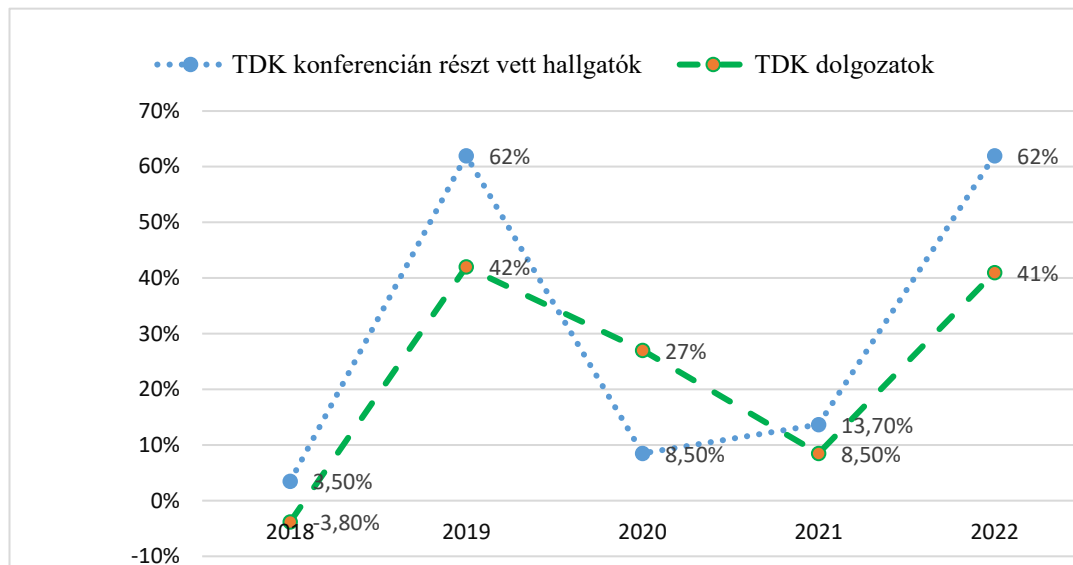
Hasonlóan magas emelkedést mutatott a 2019-es és a 2022-es év, mind a beadott TDK dolgozatok számában (42%-os ill. 41%-os növekedés), mind a TDK dolgozatot készítő hallgatók létszámában (62%-os növekedés), vagyis jelentős emelkedést tapasztaltunk a 2018 óta tartó folyamatosan növekvő tendencia mellett (lásd: *1. ábra és 2. ábra*). Hallgatóink a Külkereskedelmi Kar tanszékei által ajánlott magyar és angol nyelvű TDK témák, a vállalati tanszékeink szakmai témái és néhány cég által ajánlott témakör közül választhatnak kutatási témát, azonban számos alkalommal megjelennek olyan témák is, melyeket a hallgatók a szakmai gyakorlati helyükről vagy saját érdeklődési körük területéről hoznak.

1. ábra: A TDK konferencián részt vett dolgozatok és hallgatók száma a BGE Külkereskedelmi Karán 2018-2022 években

Forrás: saját kutatás adatai alapján a szerzők szerkesztése.

2. ábra: A TDK konferencián részt vett dolgozatok és hallgatók számának változása a BGE Külkereskedelmi Karán 2018-2022 években az előző évhez képest (%)

Forrás: saját kutatás adatai alapján a szerzők szerkesztése.

4. A BGE Külkereskedelmi Kara és a Külkereskedelmi Kar Tudományos Diákköri Tanácsának ösztönzési törekvései a hallgatói tudományos diákköri tevékenység fejlesztésére

2022 őszén karunkon a kari TDK tevékenységet támogató Kutatócsoport alakult oktató kollégák és hallgatók részvételével. A kutatócsoport célja a Karon megvalósuló hallgatói, tudományos kutatói tevékenység támogatása, előmozdítása és folyamatos vizsgálata/mérése. A tudományos közösség arra fókuszál, hogy megtalálja azokat a módszereket, amelyekkel a hallgatói tudományos aktivitást vonzóbbá teheti és a tudományos oktatói-hallgatói közösség kialakítását elősegíti. A tudományos közösség azt is feladatának tekinti, hogy a hallgatói tudományos tevékenységet elemezze és az eredményeket publikálja. A célok között szerepel, hogy a hallgatókkal megismertesse azokat az aktuális és újszerű kutatási módszereket és megoldásokat, amelyekkel a leghatékonyabban lehet támogatni a hallgatók tudományos munkáját. A kutatócsoport fontosnak tartja, hogy olyan módszertanokat ismertessen meg a hallgatókkal, mely eljárások alkalmazása előre vetít sikeres hallgatói tudományos eredményeket, valamint kiemelkedő TDK dolgozatok megalkotását. A multidiszciplináris tudományos kutatásokat végző fiatalok az elméletben megszerzett tudásukat a gyakorlati munkában is hasznosítani tudják. A kutatócsoport tagjai segítik a hallgatók kutatómunkáját, támogatást nyújtanak a Karon zajló hallgatói tudományos tevékenységekben és a TDK dolgozatok megfelelő megalapozásában, összeállításában. Emellett szerepet vállalnak a hallgatók prezentációs készségeinek fejlesztésében. Az oktató-hallgató közös kutatómunka során a hallgatók betekintést nyerhetnek a megfelelő szekunder

és primer kutatási eljárásokba és publikációs lehetőséghez is juthatnak, amely fontos a szakmai előmenetelük szempontjából is. A kutatócsoport segítségével kiemelkedő kutatómunkák és magas színvonalú TDK dolgozatok szülehetnek, mely tudományos művekkel hallgatóink sikeresen képviselhetik Karunkat tudományos versenyeken és az OTDK-n is.

Karunk immár harmadik alkalommal pályázott sikeresen a Kulturális és Innovációs Minisztérium felé a Nemzeti Tehetség Program keretében megvalósuló TDK Pályázathoz kapcsolódó programok támogatására. 2019-ben a „Meglátni és felkarolni, fiatal tehetségek nyomában”, 2021-ben a „Kutass, fejlődj és szerezz életre szóló élményeket”, 2022-ben pedig a „Hozz ki a legtöbbet az egyetemi éveidből” c. pályázataink kerültek támogatásra. A benyújtott pályázattal célunk volt, hogy támogassuk hallgatóink önálló fejlődését és segítsük tehetségük kibontakoztatását. Kommunikációnk nagy része a digitális térben valósul meg, a programjaink során arra törekszünk, hogy minél több online megoldáson keresztül érjük el őket és keltsük fel érdeklődésüket a tudományos tevékenység elvégzésére. Az utóbbi években stratégiánk egyik fókuszpontja a (virtuális) közösségépítés lett, hiszünk abban, hogy a tudományos közösséghez tartozás érzése motiváló lehet a hallgatóink számára. Nyertes pályázatunkkal kiemelt célunk a közösségépítés, szeretnénk, ha mind több régi és új hallgatónk lenne részese a TDK folyamatnak, tanulmányaikon túlmutató kutatási tevékenységet végeznének és kutatási eredményeiket TDK konferencián mutatnák be. Ennek érdekében még több (digitális) platformon szeretnénk őket elérni és kutatási eredményeiket közzé tenni.

A TDK közösségépítő szellemiségéhez kapcsolódóan, számos színes programot nyújtunk hallgatóinknak egyetemi életük során a tudományos diákköri tevékenységgel kapcsolatban, mely programokon keresztül nemcsak az érdeklődésüket kívánjuk felkelteni, hanem ösztönöznünk is szeretnénk őket az önálló kutatás megkezdésére. A pályázatnak köszönhetően olyan lehetőségeink is születtek, melyeken révén nemcsak az elméleti, hanem a gyakorlati tapasztalataikat is bővíteni tudjuk, mely szintén fontos részét képezi tudományos kutatásaiknak. A nyertes TDK pályázatunk keretében tudományos TDK kurzust szervezünk, a kurzus óráin a különböző tudományterület képviselői tartanak hallgatóink számára előadásokat. A TDK kurzus során megismerkedhetnek saját tudományterületükhöz kapcsolódó és egyéb ismeretekkel is, például a fenntarthatóság vagy nemzetközi kapcsolatok terén. Kapcsolatba kerülhetnek neves oktatóinkkal. A kurzus során puha és kemény készségeik fejlesztésére is sor kerül, melyeket az érdeklődők később a munkaerőpiacon is jól kamatoztathatnak. Meggyőződésünk, hogy a TDK folyamatában már részt vett hallgatók tapasztalata is nagyon fontos, ezért teremtünk több módon fórumot a tapasztalatcserére. A TDK kurzus előadásai mellett vendégelőadót hívtunk és gyárlátogatásokat is szervezünk. A szakmai kiránduláson betekintést lehet nyerni egy működő vállalat mindennapi munkafolyamataiba, amely minden bizonnyal inspirálólagon hat a tudományos tevékenységre is.

5. Módszer

A kutatómunkánk során kvalitatív kérdőíves megkérdezéssel kerestük a választ arra a kérdésre, hogy melyek a legkiemelkedőbb motivációs tényezők a tudományos diákkörökhöz történő csatlakozás kapcsán. A kvalitatív kérdőív három témát vizsgált, a hallgatók részvételét a tudományos diákkörökben, a részvétel mögött meghúzódó motivációkat, illetve a tudományos diákköri munka során szerzett tapasztalatokat. A kérdőív kidolgozásakor arra törekedtünk, hogy a válaszadók maguk nevezzék meg a főbb motivációikat, ennek érdekében három témakörben tíz nyitott kérdést tettünk fel. A felmérésben való részvételre olyan válaszadókat kerestünk, akik hallottak már az egyetemen működő tudományos diákköréről, és tervezik, vagy már korábban részt vettek a tudományos diákköri konferencián. Kényelmi mintavételezést alkalmaztunk, melynek korlátait az eredmények értelmezése során figyelembe kell venni. Az adatgyűjtés 2023. januárban önkéntes részvétellel történt a BGE hallgatói körében, mely során 23 hallgatót kérdeztünk meg. Az adatokat a hagyományos tartalomelemzés módszerével elemeztük.

6. Eredmények

A kutatás eredményeit a motivációs tényezők szerint mutatjuk be. A válaszok alapján azt látjuk, hogy a TDK iránt érdeklődők a hallgatótársaiktól, az oktatóiktól, az egyetem online kommunikációs felületein, valamint a népszerűsítő plakátokról egyaránt informálódnak a TDK lehetőségeiről. Az is kirajzolódik, hogy a konzulenseknek kiemelkedő szerepe van egyrészt a kutatómunka iránti érdeklődés, másrészt a témaválasztás tekintetében is.

6.1. Hallgatói motivációs tényezők

A felmérésben részt vevő hallgatók közös jellemzője, hogy hallottak már az egyetemen működő tudományos diákköréről, és tervezik, vagy már korábban részt vettek a tudományos diákköri konferencián. A kutatás résztvevői körében a TDK részvétel során több, kiugróan jellemző motivációs tényező is megjelent a válaszokban. Ezeket az ismeretszerzés és fejlődési lehetőség, valamilyen személyes előny és haszon elérése, a versenyzés és megmérettetés, valamint az öröm és élmény kategóriákba rendeztünk. A legjellegzetesebb említéseket a 3. ábrán mutatjuk be.

3. ábra: A válaszadók által említett főbb motivációs tényezők

Forrás: saját kutatás adatai alapján a szerzők szerkesztése.

Az ismeretszerzés és fejlődési lehetőség kapcsán két eltérő terület határolható el egymástól. Az egyik az elmélyülés egy-egy szakmai területben, és mély ismeretszerzés a kutatómunka során. A másik pedig a személyes kompetenciák fejlődési lehetőségei, melyek kapcsán leginkább a prezentációs készségek fejlődését, magabiztosság érzését emelték ki: „Rengeteget segített, és így felszínre jöhettek olyan hibák, amiket később mondjuk egy szakdolgozatnál már nem követtem el.” Voltak olyan résztvevők, akiknél a TDK alapként jelent meg a későbbi kutatói életpályához, kiemelték „akadémiai írás terén szerzhető tapasztalat/skill megszerzése motivált” „az összetett problémák áttekintése és a megoldás központú szemlélet fejlesztése terén sok értékes tapasztalattal és gyakorlattal gazdagodtam. Ennek a lehetősége pedig motiválta is a dolgozat elkészítését.”

A TDK részvétel hajtóerői között dominánsan megjelenik valamilyen személyes előny és haszon is, amelyek elsősorban a szakdolgozatíráshoz vagy a későbbi karrier sikeres megkezdéséhez kötődnek. Ezen belül is a leghangsúlyosabban kiemelt előny, hogy a szakdolgozatíráshoz alapot, tapasztalatot biztosít, amelyet a következő idézetek jól szemléltetnek:

- „a szakdolgozat megalapozása volt a fő motivációs tényező”,
- „a befektetés a TDK dolgozatba megtérül szakdolgozat formájában”,
- „kellemest a hasznoossal”,
- „segít megszerezni azokat a kompetenciákat, amelyek a sikeres szakdolgozatíráshoz lesznek szükségesek”,
- „szakdolgozatíráshoz szükséges ismeretek megszerzése”,
- „tapasztalat, a szakdolgozat előtt nagy segítség lehet”,
- „szakmai közeg, tapasztalat”,
- „szakdolgozati folyamat megkönnyítése”,
- „kapcsolatépítés”,
- „ösztöndíjak lehetősége”,
- „lehetőség vizsga kiváltására”,
- „saját magam fejlesztése érdekében”,
- „többletpont, szakdolgozathoz jó alap”,
- „a CV-ben jól néz ki”,
- „CV-ben szeretnék rá hivatkozni, elismernek és kitűnhetnek a tömegeből”,
- „előny a munkaerőpiacon”.

Az elnyerhető nyeremények és díjazás csak két esetben kerültek említésre, mely mellett az egyéb ösztöndíjaknál elérhető többletpont inkább hathat ösztönzőleg a hallgatókra.

A versenyzés és megmérettetés öröme is nagyban befolyásolhatja a bekapcsolódást, többen is említették a versenyhelyzet, mint vonzerőt: „mert érdekelt a versenyhelyzetben való megmérettetés”, vagy a megmérettetés örömét: „meg szerettem volna mérettetni magam”. Ez az elem a válaszok többségénél erőteljesen megjelent, több esetben ez volt a döntő szempont abban, hogy belevágjon a kutatómunkába: „nagyon, versengő típus vagyok és szeretek nyerni”, „személyes kihívás”. A versenyzéshez köthető még a nyereség és elismertség, mint például, hogy a „szakmai elismerés motivált”, a „bizonyítani magamnak” vagy „szerettem volna bizonyítani, hogy én is képes vagyok egy TDK dolgozat elkészítésére”, amelyek a személyes teljesítmény igazolását jelenthetik.

A hallgatók említései között megjelent az élmény és az izgalom, a téma felfedezése, a kutatómunka, valamint a konferencia élménye is. (Az említett kulcsszavakat a 4. ábrán mutatjuk be.) A téma esetében jellemzően a megismerés és a felfedezés, amelyek segítik a kutatómunkában való elmélyülést, ami kiindulhat az oktatótól is: „A tanárom indította el bennem a motivációt, hogy induljak. Egy idő után egyre érdekesebb lett a téma, egyre többet akartam belőle kihozni. Úgy éreztem magam, mint egy régész, aki egy teljesen új területet tár fel.” vagy például a „kutatás és a közösség” pl. Szakkollégiumi vagy a közös TDK dolgozatírás esetében, de akár az izgalom is mint a „tapasztalat, adrenalin”.

A kutatómunka során szerzett TDK élmények között megjelenik a konferencia és a kutatás hangulata, valamint a választott témában való elmélyülés öröme:

- „Kellemes, jó hangulat, hosszú éjszakák és rengeteg kutatás, dicsőség, elismerés, büszkeség”,

- „Nagyon szerettem a témát, amelyet önállóan találtam ki és mivel aktuális kérdéseket feszeget élveztem a kutatást”,
- „olyan területtel foglalkozhattam, ami mindennapjaimban is érdekel.”,
- „Inkább a téma izgalma, de ebből kifolyólag közvetetten maga a kutatás izgalma is.”,
- „Nagyon szerettem a témát, amelyet önállóan találtam ki és mivel aktuális kérdéseket feszeget élveztem a kutatást”,
- „olyan területtel foglalkozhattam, ami mindennapjaimban is érdekel”.

A hallgatói motivációkban dominánsan jelenik meg a hosszabb kutatómunkában való elmélyülés élménye, amelyet a következő idézet szemlélet: „Nagyon motiváló volt, mivel egy kezdetben ismeretlen témával dolgoztam, ahol személyes interjúkat készíthettem. Ahogy elkészült az első interjú és feldolgoztam a válaszokat már vártam a következő interjúalannal való beszélgetést, mivel nagyon kíváncsi lettem, hogy milyen következtetéseket tudok majd levonni.”

A hallgatói élmények emellett erőteljesen kötődnek a konferenciához: a várakozás az eredményhirdetésre, a beszélgetések és a konferencia hangulata. A TDK részvétel egyúttal társasági élményt is nyújt, válaszadóink közül többen is hangsúlyozták a közösséghez tartozás, vagy a „kutatással foglalkozó hallgatótársak megismerését”, mint vonzó jellemzőt. Mivel a korábbi hallgatói megkérdezések során is jól látszott, hogy a konzulensi biztatás mellett erőteljesen megjelenik a hallgatói ajánlás vagy a közösség (szakkollégium, kutatócsoport) is. A TDK-n már részt vett hallgatóink ajánlásai jelentősen befolyásolhatják a részvételi szándékot a következő évfolyamokon. Ezért is kérdeztük meg jelen kutatásunkban, hogy mit emelnének ki az élményeik közül, ha ajánlanák a TDK részvételt. A kapott válaszok kulcskifejezéseit a 4. ábra szemlélteti.

A tudományos módszertanok megismerése, a publikáció és a doktori tanulmányok lehetősége, vagy az akadémiai utóélet, kevésbé jellemzőek az említések között. Meg kell jegyezni, hogy a kutatásban részt vevő hallgatók közül mindössze egy hallgató vesz részt egyetemi kutatócsoporti munkában, és egy tervez későbbi akadémiai életpályát.

Eredményeink alapján a továbbiakban is törekszünk a közösségépítésre, közös programok, események szervezésére. Hallgatóink számára számos izgalmas programot tervezünk a TDK tevékenység népszerűsítése érdekében, emellett színes szakmai és kutatói kurzuskínálatot nyújtunk, eseményeket, programokat szervezünk a közösségépítés támogatására. A visszajelzések alapján érdemes olyan fiatal kutatóközösség kiépítésén dolgoznunk, amely esetében a közösséghez tartozás érzése élményt jelent a hallgatók számára és inspirálóan hat.

korábbi kutatásaink során, és jelen kutatás eredményei alapján azt is látjuk, hogy a kutatóvá válás, vagy későbbi kutatói karrierre való felkészülés kevésbé jelenik meg.

„BGE TDK - Közösséget építünk!”

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetüket szeretnék kifejezni a Kulturális és Innovációs Minisztériumnak, valamint az általuk gondozott Nemzeti Tehetség Programnak, amely lehetővé tette karunkon a Tudományos Diákköri Tevékenységhez szervesen kapcsolódó programok megszervezését és ezáltal mind több hallgató érdeklődésének felkeltését a tudományos tevékenység iránt.

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Nemzeti
Tehetség Program

A szerzők ezúton is kifejezik köszönetüket a kutatásban részt vevő hallgatóknak.

Irodalomjegyzék

- A 35. OTDK Társadalomtudományi Szekció (2021): Szakmai beszámoló. OTDK Archívum, OTDK OTDT | OTDK (2023.02.06.)
- Anderle Á. (összeáll. és szerk.) (2011): *A magyar tudományos diákköri konferenciák története (1951–2011)*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- BGE (2023): Vízión és misszió. <<https://uni-bge.hu/hu/vizio-es-misszio>> (2023.01.23.)
- Cziráki Sz., Szabó I., Szendrő P. (2019): XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia: A TDK továbbra is a tudósképzés legfőbb bázisa. *Magyar Tudomány* 2019/9, Akadémiai Kiadó, Budapest. <https://mersz.hu/hivatkozas/matud_f28681_p3/#matud_f28681_p3> (2023.02.06.)
- Cziráki Sz., Szendrő P. (2012): A TDK szerepe, szervezeti keretei és jövője a felsőoktatási tehetséggondozásban. *Felsőoktatási műhely*, (4): 73–84.
- Cziráki Sz., Szendrő P. (2016): Tudományos diákkörök. *Educatio*, 4: 386–387. <http://www.edu-online.eu/hu/educatio_reszletes.php?id=115> (2022.12.14.)
- Dallman K. (2021): A TDK örök! Interjú Dr. Cziráki Szabinával. *Új köznevelés*, 77 (4): 6–8. ISSN 2064-0625 A TDK örök! | Pedagógiai Folyóiratok (gov.hu) (2023. 02. 20.)
- Huber, L. (o.D.): Forschendes Lernen: Begriff, Begründungen und Herausforderungen. Forschendes Lernen: Begriff, Begründungen und Herausforderungen « Lehre laden (ruhr-uni-bochum.de) (2023.02.02.)
- OTDT Közgazdaságtudományi Szakmai Bizottság (2021): Konferencia-záró értékelés a 35. OTDK Közgazdaságtudományi Szekciójáról (Sopron, 2021. április 22-24., online) OTDK Archívum. OTDK OTDT | OTDK (2023.02.03.)
- Pécsi Tudományegyetem (PTE) Közgazdaságtudományi Kar Közgazdaságtudományi OTDK (2019) A XXXIV. OTDK Közgazdaságtudományi Szekció Szakmai Beszámolója. OTDK OTDT | OTDK (2023.02.05.)
- Reinmann, G. (2015): Heterogenität und forschendes Lernen: Hochschuldidaktische Möglichkeiten und Grenzen. In: Klages B. [Hrsg.], Bonillo M. [Hrsg.], Reinders S. [Hrsg.], Bohmeyer A. [Hrsg.]: *Gestaltungsraum Hochschullehre. Potenziale nicht-traditionell Studierender nutzen*. Opladen ; Berlin ; Toronto : Budrich UniPress Ltd. 2015, S. 121-137 - URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-114380 - <https://doi.org/10.2307/j.ctvbkjxh3.11>
- Szendrő P., Cziráki Sz. (2009): A tudományos diákkörök szerepe a felsőoktatásban, *Education*, 2: 155–164. *Educatio* (edu-online.eu) (2023.02.20.)

- Szent István Egyetem (SZIE) Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (2019): XXXIV. Országos Diákköri Konferencia Társadalomtudományi Kar szakmai beszámolója. OTDK archivum. OTDK OTDT | OTDK
- Szécsi G. (2021): *A megújulás műhelyei • A magyar tudományos diákköri konferenciák története (2011–2020)*, Akadémiai Kiadó, Budapest. <https://doi.org/10.1556/9789634546672>
- Zarándné Vámosi K., Hukné Kiss Sz., Kovács I. (2022): TDK és KKK. Hallgatói aktivitás a Tudományos Diákkörben. In: Zarándné Vámosi K., Hukné Kiss Sz. (szerk.) (2022): *TDK Körkép, Fiatal kutatók legújabb eredményei*, Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest. 6-15. <https://uni-bge.hu/hu/kkk/dokumentumok/hallgatoi-dokumentumok/tudomanyos-diakkor-dokumentumai/kkk/tdk-korkep_fiatalkutatokek-legujabb-eredmenyei_online.pdf> (2023.01.23.)